

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflcova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročila in oglasi se naj pošiljajo na upravitelstvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Nekoliko črnogorske zgodovine.

I.

Nekoliko črnogorske zgodovine.

Dne 5. oktobra t. l. so junaški Črnogorci otvorili začetek sedanje balkanske vojne, ki po svojih uspehih nima skoraj primere v zgodovini. Junakom, ki so padli na bojnem polju, položimo v marsikakem slučaju na neznan grob najlepši venec, če navedemo nekoliko podatkov iz zgodovine junaške Črne gore. S p o z n a v a n j e m se jugoslovanski kmetje drug drugemu najlepše približamo.

Po nesrečni bitki na Kosovem Polju — ki je za Srbe to, kar za Čehe Bela gora leta 1620. — dne 15. rožnika leta 1389., so poplavalili Turki vse srbske dežele od Donave do Une, od Save do obmejnih gora albanskih. Tedaj se je zatekel Ivo Strašimir z zadnjimi preostanki svojih zvestih junakov v hribovite kraje, zapadno in severno od Skaderskega jezera, ter položil s tem temelj junaše deželice knježevine Zete ali sedanje Črne gore. Turki so brezuspešno napadali in poplavliali puste gore, polne junaških sokolov. Leta 1410. je pobil Turčine Balša, knez zetski, leta 1421. je bila do zadnjega potolčena turška vojna, katero je vodil sam sultan Mahmud II. V letih 1424 do 1437 je Balšetov brat Stjepan Crnogorac premagal Turke v 62 bitkah in postavil trdnjavo Žabljak, ki je postala knežja prestolnica. Novi kratki boji so se vršili v letih 1440 do 1450. Knez Ivan II. je v zvezi z bratom Jurjem III. pobil Turke docela na Djemopolju in jih pognal iz dežele. Kakor hitro so se pa polastili Turki Carigrada, je udarila za zetsko knježevino zadnja ura. Gotovo ni štela uboga knježevina niti toliko prebivalcev, kot se je vsulo nanjo turških vojakov. Turki so zasedli vse nižave, in ko se končno niti zadnji utrjeni kraj v deželi, grad Žabljak, ni po strašni bitki v moraški dolini več mogel ustavljati turški premoči, je Ivo Crnojević zažgal grad in pobegnil na Cetinje.

Od tedaj Turki še do danes ne priznavajo politične samostojnosti Črne gore, čeprav so v resnici uničili le zetsko knježevino in zasedli rodovitne nižine, dočim si hribovite Črne gore niso nikoli mogli podvreči. — Leta 1480. so si Črnogorci pribojevali nazaj Žabljak. Ivo se je v zvezi z albanskim Skanderbergom neprestano pretepal s Turki. Leta 1483. je odbil Juro nov strašen turški napad ter na Lješkem Polju potolkel svojega sovražnega brata Staniša Bašutlijo, ki je hotel za Turke zasesti Črno goro. Juraj V. je bil zadnji knez rodu Crnojevićev.

Leta 1516. je določil cerkev za upraviteljsko svobodne zemlje Črnih gora. Na narodnem taboru v Cetinjah je namreč izročil odznake svoje knežje moči v roke metropolitu Valiju.

Črna gora je pod vodstvom vladik (cerkvenih knezov) zopet zmagovala. — Leta 1524. se je polastil Jovan Vuković bosanske trdnjave Zajca z dvodnevno zmago nad 20.000 Turčinov. — Leta 1570. je bila uničena tisočglava vojna Beglerja Basa Rumelskega. — Leta 1604. je bil premagan Ali bej v večdnevni bitki na bregovih Morache, leta 1612. potrto jedro turške vojske pod vodstvom Mehmeda paše, leta 1613. je razpršilo in pobilo samo 10.000 Črnogorcev okrog 65.000 Turkov, katere je vodil Arslan paša. Še tistega leta so pridrevli s svojih gora znova pod vodstvom Vučete Bogdanovića in pobili pašo Topalo pri Mokrinju; leta 1615. pa po osem dnevnem neprestanem boju na gori Vrtjelki poturčenca Sulejmana Bagajlijo z veliko turško vojsko.

Leta 1689. je sklenila Črna gora s cesarjem Leopoldom I. zvezo proti Turkom, ter izkazala njemu, kasneje pa tudi Benečanom, mnogokrat izdatno pomoč. Za zahvalo so popolnoma pozabili na Črnogorce pri sklepanju Karlovskega miru leta 1699.

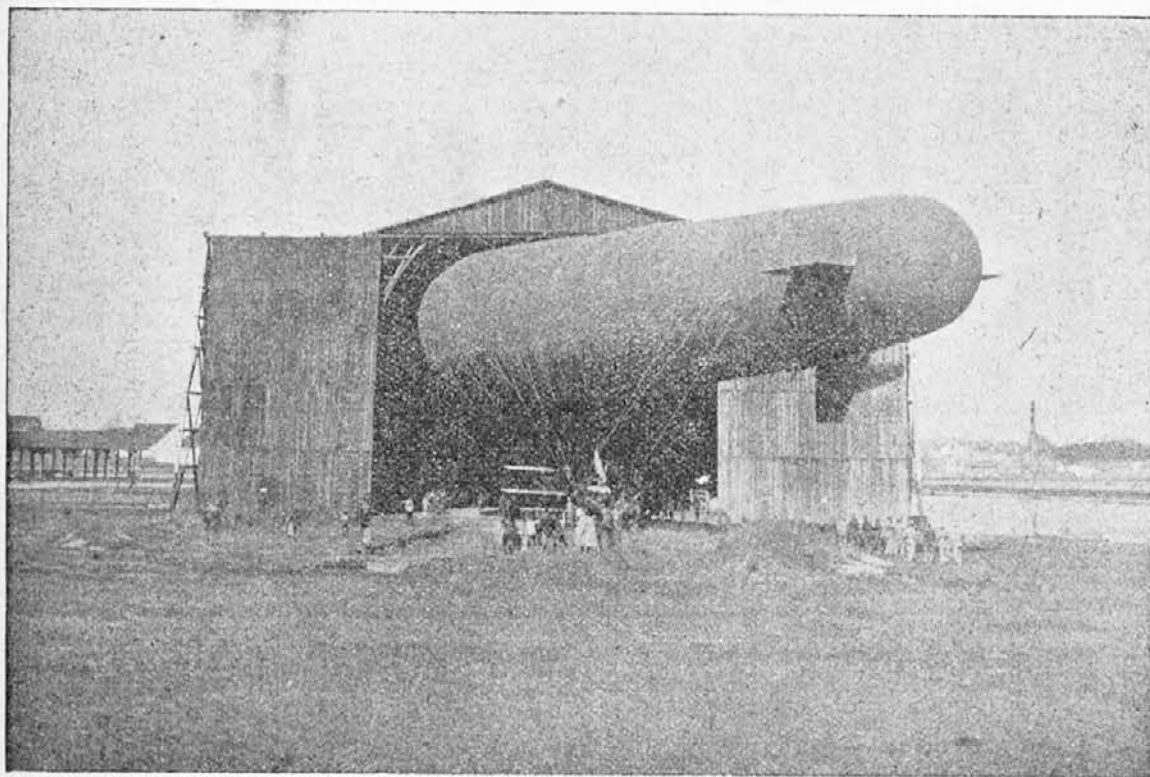
Tiste čase so dosegle v mali državi vrhunec notranje razprtije. Vladike (vladajoči škofje) so bili slabotni. Po boki katorski, katero so dobili Črnogorci v začetku 16. stoletja, se je širilo katoličan-

stvo, po Črni gori sami pa izlam (napačno »turška« vera). Leta 1697., sedem let po strašni oplentvi zemlje od Turkov, je postal vladika Danilo Petrović Njeguš. Na Črni gori je vse vrelo. Danilo je zato proglasil: Na Črni gori ima samo en narod pravico — Črnogorci, in ena sama vera — pravoslavlje, a kdor je drugačen po narodnosti in veri, naj zapusti deželo. — Preb Božičem leta 1702. je sklical svoje zveste vojvode — a v noči po Božiču so bili vsi poturčenci pomorjeni. Tako je napravil prvi Petrović mir v deželi, a po njem so sedeli na knežjem prestolu sami junaki.

Leta 1706. je pobil Danilo s svojimi junaki hercegovskega pašo, ki se je hotel polastiti Črne gore. — Leta 1711. je sklenil ruski car Peter Veliki s Črno goro zvezo in priznal v slavnostnem manifestu njeno neodvisnost, Črnogorci so mu izkazali v Hercegovini in Albaniji izdatno pomoč — toda po Petroviću premagi na Prutu leta 1711. se je v sklenjenem miru zopet popolnoma pozabilo na Črnogorce. In vse je tedaj kazalo, da je prišel neodvratno konec za malo junaško deželico. Pod vodstvom Ahmeta paše je poslal leta 1712. Ahmet II. v maščevanje nad nje vojsko v številu 108.000 mož. Toda bil je premagan in čez 40.000 Turkov je našlo v tej vojni svoj grob. — Leta 1714. je imel paša Duman Čuprilić s 120.000 vojniki to sramoto maščevati in izmiti. Spočetka je šlo njegovi premoči vse po sreči, toda končno je bil leta 1715. v gorah obkoljen, popolnoma potolčen in izgnan iz dežele.

Krščanski svet se je sicer čudil njih brezprimernemu junaštvu, toda zganil pa ni niti s prstom v njih pomoč. Boj med črnogorskim sokolom in turškim jastrebom se je z nenavadno krutostjo nadaljeval. Leta 1716. je bil pobit Čengiç bej, leta 1717. so osvobodili Črnogorci beneški Bar Turkov, toda v pasarovškem miru leta 1718. se Benečani — Črnogorcev še spomnili niso.

(Konec prih.)

Novi avstrijski vojaški balon, izum stotnika Bemšesa. Balon ima dva samostojno gnana vijaka, tako da ima reservo, če se eden pokvari. Balon doseže višino 1200 m, hitrost 42 km na uro, se drži 12 ur v zraku in pelje 8 oseb.

Bolgarsko-turška vojna.

Bojišče je podobno krajini, kjer je ravnokar besnela še kar najhujše nepričakovana nevihta, kjer še vedno grmi, vleče veter, tu in tam lije, kjer je vse pozorišče pokrito s polomljenim in izruvanim drevjem, polno deročih potokov, ki stekajo svoje kalne vode z odnešenimi predmeti vred v najnižjem kraju v veliko jezero. Nebo je sicer še črno in bliski preletavajo semtertja, toda na nebu že vendarle vidimo nekoliko svetlejšo mesto, kjer se oblaki najprej pretrgajo, kjer najprej posije solnce.

Ravnotako je na Balkanu. Glavne nevihte je konec. Toliko že lahko rečemo. Le **Skader** in **Odrin** se še držita, na Grkom določenem delu pa **Janina**. Toda ti boji so že le še samo posamezni dogodki, reka, ki je poplavlila cel Balkan, je po večini že opravila svoje delo. **Grki** že iztrebljajo one ostanke turške vojske, ki se jim je posrečilo uiti izpred Bitolja. **Srbi** so v dveh kolonah prodrli čez albansko gorovje in so že na obali Jadranskega morja. S **Črnogorci** so skupaj zavzeli **Leš**, ki bo očitno južna meja črnogorskega delokroga, ker so se Črnogorci vrnili proti severu k **Skadru**, ki se še vedno drži. **Srbi** so jo pa mahnili na jug, da zavzamejo pristanišče **Drač**. — **Odrin** oblegajo bolgarske in srbske čete, ne da bi poskušale kak napad na mesto, katero je po raznih poročilih že hudo izstradano in je tudi že začelo goreti. Turki vsak hip napravijo izpad, pa jih oblegovalci poženo vedno s krvavimi glavami nazaj.

Čataldža in premirje.

Čataldža je podobna pa onemu mestu na nebu po nevihti, kjer se najbolj ponuja solnce. Boji pri Čataldži so namreč **ponekali**, ker se je sklenilo med Bolgari in Turki **premirje** in mogoče, da se njih odposlanci menijo že o **mirovnih pogojih**. Skoraj ne moremo več reči samo Bolgari, temveč **Balkanska zveza**, ker je pred Čataldžo mnogo Srbov in se je odpeljalo tja tudi 7 prevoznih ladij Grkov. Kakor hitro so nekoliko utihnili bolgarski topovi, so Turki že brzojavljali v svet: Bolgari vsled nalivov niso mogli pripeljati sem težkih topov, turška vojska je tako zmagovala, da so se morali Bolgari umakniti daleč nazaj proti severu, posebno, ker so izgubili baje 40.000 mož. Te laži so bile mogoče le vsled že omenjene neprecenljive lastnosti Bolgarov, vsled njih **molčečnosti**; še danes se prav ne ve, kako je bilo pri Čataldži, le toliko je gotovo, da se Bolgari niso prav nič umaknili, temveč da stoje tik pred turško glavno obrambno črto, da imajo tam tudi težke oblegovalne topove in izgub pa le kakih 7000 mož. Že to število priča, da se tam še ni vršila kaka odločilna bitka, in da bodo Bolgari mogoče **ravnotako dobri diplomatje**, kot so vojniki in da ne bodo silili na vsak način in za vsako ceno v Carigrad, kar bi bilo navsezadnje le bolj paradnega pomena, če zberemo med premirjem toliko balkanske vojske skup, da se Turki udajo in sprejmejo mirovne pogoje. Balkanci mogoče ne bodo izgubljali časa s težkimi boji z zavzetjem Carigrada, **ki bi itak najbrže ne ostal njihov**, ker so glavno, kar so hoteli, dosegli in vsak svoje ozemlje že zasedli, temveč

bodo gledali, da dobe s sklenitvijo miru proste roke — napram skrbni teti Evropi.

Vojna med Srbijo in Avstrijo?

Rekli smo, da je balkansko bojišče podobno kraju po nevihti. Najhujši vihar je tod ponehal in izginil za obzorjem, kjer se je približal našim mejam. Že zadnjič smo poročali o vzrokih te nevarnosti, ki je bila po nedelji precej huda, ki je pa sredi tedna nekoliko ponehala.

Prvič je odpadel en vzrok: konzul Prohaska, ki so ga po zavrtilu nemških krščansko - socialnih hujšakačev Srbi ubili, je živ in zdrav. Drugič pa sedaj izjavlja naša vlada, da sicer ne pusti Srbije k Jadranskemu morju in zahteva za Albanijo avtonomijo, da pa soglašajo s tem, da se rešijo ta vprašanja **po končani balkanski vojni**. Najhujša nevarnost je torej za nekaj časa v kraju. Vsledakega vpliva? Naš prestolonaslednik in šef generalnega štaba sta se šla posvetovat v Berlin, Francozi, Angleži, posebno pa Rusi so začeli mobilizirati; Rusi so baje postavili čez milijon vojakov na naši in nemški meji. Vse kaže, da je nemški cesar Viljem moder računar, ter je izprevidel, da ni vredno zaradi albanskih skal začeti **svetovne vojne**. On kot naš zaveznik bi bil v slučaju, če bi mi napadli Srbe, Rusija pa zaradi Srbov nas, primoran, priti nam na pomoč; to priliko bi pa prav gotovo porabil Francozje in Angleži, da bi napadli Nemca od zadaj. Ples bi bil preveč **grozen**, zato so dali nemški in avstrijski **uradni** časopisi nemškemu hujšakajočemu časopisu čutiti, da naša vlada upošteva **dejanski položaj** in da želi, naj se njene zahteve razumejo tako, kakršne so, ne pa kot ultimatum. Nemški prenapeteži bi seve najraje **Srbijo kar anektirali**, ker velja tu izrek: **Kriv, što si živ**, in bi vzrok za to tako dolgo iskali, da bi ga iztaknili. Toda pozabili so na interese Rusije. Zakaj je ta s svojo mobilizacijo pokazala, da bi smatrala nastopanje proti Srbiji takorekoč za svojo zadevo? Ne pozabimo na **dvestoletni ideal ruske politike: prost dohod kakemu morju**. Če bi se Rusija sedaj izkazala slabotno, bi izgubila ves vpliv na Balkanu. A kot vse kaže, postane Balkanska zveza **nova velesila**, ki bo v slučaju prijateljstva, za Ruse najboljše predstraža **glede izhoda za ruske vojne ladje iz Črnega v Sredozemsko morje**. Če bi pa tega Rusi izsilili **proti volji Nemcev**, bi potem oni zopet Nemcem lahko zaprli dohod v — Malo Azijo, edino pot za nemški izvoz na Vzhod. Podali smo čitateljem ta kratki splošni pogled na »visoko politiko«, da izprevidijo, da bi tu ne šlo le za avstro - srbski, temveč za **splošni evropski spor**, zato nam ravno važnost tega spora lahko priča, da bodo nemški cesar Viljem in ostale prizadete države **desetkrat premislile**, predno res začno ta **nevarni svetovni obračun**.

Naval na denarne zavode.

Že ta splošni politični pregled nam lahko priča, da kljub splošnemu mobiliziranju na vseh koncih in krajih **ne bo še kmalu toliko dežja, kot je grmenja.** Zato je tudi neumestno naval vlagatelj na denarne zavode. Toda tudi za slučaj vojne je nepredvidno, jemati denar iz zavodov, ter ga doma shranjevati po slamnicah, nogavicah in skrinjah za tatove in požar. — Celo **sovražna vojska se ne dotakne zasebnega premoženja po bankah, hranilnicah in posojilnicah,** temveč zaseže kvečjemu državno imovino. Zato je čisto umestno, da je podal podobno zagotovitveno izjavo v državni zbornici minister za notranje zadeve, baron Heinold. Tudi kranjski deželni odbor je poslal tako pojasnilo na vsa naša županstva. — Zatorej opozarjamo tudi mi vse čitatelje, naj se ne dajo begati raznim hujskačem, in opozarjamo, da bodo taki hujskači po nalogu ministrstva za notranje zadeve **občutno kaznovani.** — Ljudje nosijo denar že zopet nazaj, čemu ga torej dvigati!

* * *

Na begu s turško armado po bitki pri Lile Burgasu.

Proti polu 6. uri je Abdullah-paša — poveljnik turške armade v Traciji — spoznavši, da je bitka izgubljena, zapustil grič, na katerem se je s svojim generalnim štabom mudil ves dan, in vrnivši se v vasico Satikioj, vrgel še en pogled na bojno polje. Povsod so se turški voji umikali. Jaz in Ahmed (bratranec vojnega ministra) sva šla na mesto, kjer se je drugi kor ves dan bojeval. Tla so bila pokrita z mrličmi in ranjenci; kar je ostalo vojakov živih, so posedali tod in tam potrti in tožili, da so lačni in da jih zebe. Bila sva prisiljena se hitro umakniti, kajti sovražnik je obsipal bojno polje s šrapneli. Tako Bolgari, kakor Turki, so bili preveč utrujeni, da bi drug drugega to noč nadlegovali.

Čudežna noč.

Prišedši v turški tabor, smo izvedeli, da je Abdullah-paša ukazal pripraviti njegovo prtljago in da se pripravlja odpotovati vsak čas neznano kam. Bili smo v obupnem položaju. Brez konja, vrednega tega imena, je bilo nemogoče slediti Turkom na begu. Trudni, oslavljeni od stradanja, bi nikdar ne bili mogli peš prehoditi dolge poti do Čorluja. Vprašala sva Abdullahovega slugo, če je mogoče dobiti kaj jesti, a on je odgovoril:

Nemogoče! Moj gospod ni ves dan zaužil drugega, kakor košček prepečenca; v celi pokrajini ni dobiti ničesar jesti.

Vrgel sem se na stol in skoro bi se bil razjokal. Bilo je grozno. 15.000 frankov sem imel pri sebi, pa še košček suhega kruha ni bilo zanje dobiti.

Že sem se bil odločil, da ostanem čez noč v Satikioju in se raje dam ujeti od

Bolgarov, kakor da bi umrl od lakote in od mraza, ko sem zaslišal glas svojega brata, ki je tudi žurnalist, in me je klical z imenom.

Kakor bi bil poslan od nebeške previdnosti, je prišel s karavano z živili za tri dni, z vso mojo prtljago in svežim konjem. Ahmed in jaz sva kar planila na živila.

Moj brat mi je pripovedoval o doživljajih vojnih korespondentov. Zadržani so bili kakor ujetniki v Čorluju in zastraženi od patrolje.

Čuvši 29. oktobra iz daljave grmenje topov, so žurnalisti-ujetniki energično zahtevali dovoljenja, da smejo oditi. Neki oficir jim je rekel, da jih pusti v Lile Burgas, ker ni vedel, da je to mesto že v bolgarskih rokah. Žurnalisti so odpotovali proti Lile Burgasu; kaj se je z njimi zgodilo, ni znano; moj brat je na srečo zgrešil pot, in misleč, da gre v Lile Burgas, je dospel v Satikioj baš o pravem času, da me reši smrti vsled lakote.

Zapovednikovo obupanje.

Ahmed, ki me je bil zapustil, se je vrnil nekako ob 8. zvečer, me zbudil in mi povedal, da se je Abdullah paša ves sestradan vrnil v glavni tabor. Hiteli smo k vrhovnemu zapovedniku in imeli veselje videti, da je vse zavžil, kar smo mu ponudili. Zapovednik je bil ves potr. Izrekel sem upanje, da se utrujeni sovražnik oddalji. Abdullah pa je zmajal z glavo in je odgovoril:

Bojim se, da ne. Naša armada je doprinesla strahovite žrtve, zlasti oficirji, katerih večina je padla.

Preostaja mi še popisati tragični dan, ko je armada Abdullah paše, po dvadnevem heroičnem boju morala vsled sovražnih šrapnelov, lakote in mraza zagnati v obupen beg proti Čorluju.

Dne 31. oktobra ob 5. zjutraj me je Ahmed nagloma zbudil in mi zašepetal na uho:

Pojdite hitro. Tu ne moremo več ostati. Abdullah in njegovi oficirji so že odpotovali. Vojaštvo je vas zapustilo. Bolgari pridejo lahko vsak trenotek.

Ta vest me je presenetila, kajti čudno se mi je zdelo, da mi noben oficir ni ničesar povedal. Toda v splošni zmešnjavi tega nepripravljenega odhoda so na nas najbrže pozabili. Nismo izgubili niti trenotka.

Čez manj, kakor pol ure smo bili pripravljeni. Danilo se je in streljanje z gričev nam je kazalo, da se Bolgari bližajo in da so zadnje turške straže z njimi zapletene v boj. Sitakioj je bil ponoči zapuščen od vseh, samo težkoranjenci so ostali — prepuščeni svoji usodi in usmiljenju sovražnika.

Ob 6. smo bili na potu v Čorlu. Komaj smo bili zapustili vas, so začeli grmeti bolgarski topovi. Kar naenkrat smo bili sredi med velikansko množico bežečih

vojakov; dolge vrste vozov, v katere so bili vpreženi voli, topničarske baterije v neredu, ves tren razbite armade, ki ima samo še en namen: ohraniti med sabo in sovražnikom čim večjo oddaljenost.

Odločili smo se, da se umaknemo v vas Ahmedbey, kamor je bil šel tudi Abdullah paša, a prišedši tja, smo videli, da so vsi to vas zopet zapustili in da so tam ostali samo ranjenci.

Najmočnejši si delajo pot.

Na potu v Čorlu se je kar gnetlo bežečih vojakov. Bili so to prednji deli treh korov porazene armade. Od obeh strani se je slišalo bobnenje bolgarskih topov in eksploziranje projektilov, ki so leteli prav blizu nas. Očividno je divjal obupen boj pri zadnjih stražah, kjer je Mahmud Mukhtar paša s 3. korom napel vse sile, da se reši iz silno eksponiranih pozicij, v katerih ga je pustil splošni beg 1., 2. in 4. kora turške armade.

V tem trenutku še ne vem, ali je Abdullah paša ukazal armadi, naj se umakne, ali pa se je vojaštvo samo spustilo v beg. Najbrže je bil pripravljen načrt, da se armada v redu umakne, a da se je umikanje vzlic vsem odredbam zapovedništva spremenilo v pravi beg: kdor more, naj se reši.

Noben però ne more popisati prizorov, ki so se zgodili na glavni cesti. Vsakega reda je bilo konec. Cele brigade, cele divizije so se razteple. Vojaki so se bojevali med seboj, kdo pride prej naprej. Tako so prišli najmočnejši v prve vrste, oslavljeni, bolni in ranjeni pa so zaostali.

Na tisoče in tisoče ranjencev se je trudilo, da bi ne zaostali, a mnogo ranjencev je bilo že tako slabih, da so popadali in niti poskušali niso več vstati.

Cele tri dni se vsi ti nesrečniki niti dotaknili niso kake jedi; noben drugi vojak bi tega ne bil tako dolgo prenesel. Prevzeti sočutja smo med najbolj oslabiljene razdelili kar smo imeli živeža, ali sredi take množine je bila naša pomoč to, kar je ena kaplja vode za celo puščavo.

Ranjenci umirajo na cesti.

Čim bolj smo se oddaljevali od bojnega polja, tem groznejše prizore smo videli. Mnogo ranjencev vsled oslabeledosti ni moglo naprej; legli so kraj ceste, da bi v miru umrli. Niso pa izrekli ne pritožbe, ne prokletja nad tistimi, ki so pravi krivci njihove grozne usode.

Časih, če je kdo izdihnil, so se njegovi tovariši ustavili, izkopali jamo in ga v njej zasuli. Toda skoro vsi mrličji so kar obležali na cesti.

Med bežečim vojaštvom ni bilo skoro nobenega oficirja. Začetkom vojne je bilo v turški armadi 2000 oficirjev manj, kakor jih je bilo treba; v tej veliki bitki je pa padlo silno mnogo oficirjev. Vsled tega je mnogo bataljonov ostalo brez poveljnikov — črede ovac brez pastirjev.

To je tudi eden vzrokov strahovitega nerada, ki je spopolnil poraz.

Na cesti smo srečavali nove oddelke vojaštva, prihajajoče od Čorluja in namenjene, da okrepe zadnje straže. Pa tudi ti so bili potegnjeni med gnečo in so se pridružili begunom. V vsaki vasi so vojaki udrli v hiše, trgali listje z dreves in je snedli, izkopavali korenine in jih uživali kakor tudi nekuhano zelenje.

Vsak potoček se je v hipu izpremenil v blatno močvirje, tako so voli, ljudje in konji silili notri, da si pogase žejo.

Po večurnem begu smo se ustavili za pol ure, da bi se konji odpočili. Obstali smo na griču, pol pota do Čorluja in si ogledali okolico.

Do kamor je videlo oko, so bile vse ceste polne bežečih vojakov. Moralo jih je biti najmanj 40.000 do 50.000; vsi so hiteli na Čorlu, upajoč, da pridejo tja pred solničnim zahodom.

Ali od teh jih je dosti manj kakor ena četrtina prišlo v Čorlu; vsak čas je po deset ljudi pocepalo na cesti in obležali so, kakor mrtvi. Mnogi vojaki so puške in tornistre in druge predmete opreme proč pometali, da bi prišli hitreje naprej, drugi so celo čevlje proč vrgli in hodili bosí.

Neki upehani turški vojak je bil tornister, čevlje in suknjo proč vrgel, a bil je tako slab, da vzlic temu ni mogel naprej. Svojo puško pa je še vedno stiskal k sebi. Oziral se je naokrog in zaklical: Prokletje — danes je turški vojak manj vreden kakor pes.

Ko je zagnila noč te pretresljive prizore, smo bili še daleč od Čorluja. Težave potovanja so se podvojile. Naenkrat se je polomilo kolo voza, na katerem smo našli malo prostora. Nadaljevali smo vožnjo s tremi kolesi; seveda je šlo silno počasi.

Končno smo dospeli pred Čorlu. Nered med silno množico begunov je absolutno nepopisljiv. Vse ceste se stekajo na prostorno višavo, kjer je velik most. Ne vem, kako smo prišli skozi gnečo, kajti vse ceste so bile popolnoma blokirane. — Dejstvo je, da smo bili ob 10. zvečer končno v Čorluju.

Kmetov boj s klerikalnim notarjem.

(Konec.)

Na podlagi vsega tega gradiva je dr. Slanc zaprosil za obnovo v Hafnerjevi tožbi proti Zupančiču pri okrajnem sodišču v Kostanjevici, ki je s svojim sklepom to tudi dovolilo. Pri tej obnovljeni razpravi je bil Urban oproščen krivde in kazni.

Hafner še ni dal miru in se je pritožil zoper to razsodbo na okrožno sodišče, ki je o zadevi razpravljalo 8. novembra letos.

K obravnavi je bil povabljen tudi Hafner sam, pa ni prišel, ampak poslal je svojega zastopnika, dr. Pegana, iz Ljubljane. Zaslišanih je bilo osem prič.

Dr. Slanc je zastopal Urbana, ki je ponižno sedel na zatožni klopi. Priče, katere zaslišati je zaprosil dr. Slanc, so bile: oskrbnik Ribič, gozdar Draksler, Leopoldina Cuderman, Magdalena Likar in Leopold Bučar.

Dr. Pegan pa je predlagal v zaslišanju: soprogo notarja Hafnerja, Miloša Milakovića in njegovo hčer Maro Vukčević. Zadnja dva sta dolžna Hafnerju več tisoč kron.

S pričama Likar in Cuderman je Urban po dr. Slancu dokazal pri razpravi, da je notar Hafner v resnici 11. in 12. oktobra 1907 napeljeval Urbana h krivemu pričanju in sicer v svoji notarski pisarni, torej v uradu.

Hafnerjev pisar Sajovic je to opetovano potrdil napram Cudermanovi, ko je bil pri njej še na hrani in stanovanju.

Dalje je dr. Slanc v svojem govoru predložil sodnemu dvoru dokaze o tem, da je Hafner leta 1908. v nekem novomeškem hotelu obdelaval eno svojih prič na stranišču, drugo pa v svoji sobi v hotelu. Tudi je predložil dr. Slanc sodišču spis, v katerem je označeno, da je Hafner v neki drugi sporni stvari s posestnico Marijo Radkovič, ki ga je tožila radi neke odškodnine pravnih stroškov in izgube pravde, nagovarjal posestnico Marijo Teršelič, naj ona kot priča zaslišana izpove tako, da bo Hafner zmagal. Teršelič mu je bila takrat dolžna 1400 kron. Notar Hafner je Marijo Teršelič tako štirikrat nagovarjal h krivemu pričevanju. Pri tem poslu je notarju pomagal še njegov prijatelj oficijant Petrovčič, ki je Teršeličko opetovano silil, naj priča za Hafnerja. To je oni Petrovčič, ki je v Celju kot Hafnerjeva oprostilna priča proti Urbanu pričal. Marija Teršelič se notarju in njegovemu prijatelju ni vdala ter je govorila pred sodiščem resnico. To jej je Hafner zameril in jej zunaj na hodniku zagrozil rekoč: »Poznala me boš še, haba!

Marijo Teršelič je predlagal dr. Slanc sodnemu dvoru v zaslihanje, da se Hafnerju dokaže opetovano napeljevanje h krivi prisegi. Sodni dvor pa je to zaslihanje odklonil, ker je bila zadeva že dovolj pojasnjena.

Dr. Pegan je skušal to čudno notarovanje Hafnerjevo zagovarjati, pa tega z najboljšo voljo ni mogel.

Dr. Slanc je svojega Urbana prav srečno zagovarjal in vse svoje trditve z dokazi podprl.

Sodniki so se nato sešli k posvetovanju, ki je trajalo eno uro, in razglasili potem razsodbo, s katero se priziv notarja Hafnerja zavrne in Urban Zupančič popolnoma oprosti, ker je Hafnerju dokazal, da ga je res napeljeval h krivemu pričanju v dneh 10., 11. in 12. oktobra 1907.

Tako je bilo zlomljeno maščevanje notarja Hafnerja, ki bode moral Urbanu povrniti vse dosedanje stroške, obenem pa gledati, da sam ne pride drugič v roke dr-

žavnega pravdnika za vsa ona dejanja, katera je dr. Slanc v svojem zagovoru navedel. Tako se tukaj zopet uresničuje pregovor: Kdor drugim jamo koplje, pade sam vanjo.

* * *

Kmet siromak je zmagal proti svojemu protivniku, klerikalnemu notarju, ki je imel na svoji strani klerikalne poslance, duhovščino in druge veljake.

Ko je postal Hafner zopet notar, v Ljubljani, je katoliški list »Slovenec« opetovano pozival svoje somišljenike: notar Hafner je naš, dolžnost naših ljudi je, da gredo edinole k temu notarju, ki je mož krščanskega prepričanja, zvest S. L. S., in njenem načelom.

Ali zdaj »Slovenec« nič ne piše, kaj vse je dr. Slanc temu Hafnerju pred sodiščem dokazal in kako sodbo je sodišče sedaj izreklo. Tudi nič ne pove o celjski razsodbi, ki je bila objavljena v listu »Zarja« in ki je — dasi oprostilna — vendar huda obsodba za tega odličnega klerikalca.

* * *

Iz vsega tega pa dobi naš slovenski kmet neprecenljiv poduk in sicer ta, da naša takozvana Slovenska ljudska stranka vzame radevolje vsakega hudodelnika v svoje vrste, samo da služi njenim duhovnikom, ki niso nikdar izbirali, kakšnega človeka dobijo v svojo družbo, samo da zanje dela.

Ti ljudje ne vprašajo za poštenje, pravico in dobroto, pač pa lahkega srca podpirajo goljufijo, krivico in maščevanje proti ubogemu kmetu, kakor so to pri Hafnerju tako jasno pokazali.

In to je tista »ljubezen« do našega kmeta in revnega človeka, katero klerikalci in njih glasila »Slovenec« in »Domo-ljub« pri vsaki priliki poudarjajo in na veliki zvon obešajo. To je tisto delo »za ljudstvo«, ki ga oznanjujejo naši duhovniki, to je njih tako hlinjeno »globoko verstvo« in »krščansko prepričanje«.

»Ubogi Urban« in dr. Slanc sta tem ljudem potegnili krinko z obraza in pokazala, kako se poslanci S. L. S. in duhovniki potegujejo za svoje veljake proti kmetu:

Mogočni notar Hafner naj dobi sijajno službo in denar od države; ti, revni kajžar, — Urban — pa pusti svojo skromno domačijo in pojdí po svetu. Krivi notar naj ima dobro ime poštenjaka, pošteni, a zapeljani kmet Urban pa nosi pečat obrekovalca in plačaja zadnje groše bogatemu klerikalnemu veljaku. Saj si samo kmet in za kmeta se katoliški duhovniki ne brigajo drugače, kakor ob beri in volitvah.

Tako je govorila Stranka ljudskih sleparjev, kmetu Urbanu, tako bo govorila slehernemu kmetu, ki bo prišel navskriž s klerikalnimi veljaki in duhovniki.

Dolenjski kmet.

Razgled po svetu

Državni zbor.

V državnem zboru so se vršile razprave o odpravi **loterije**. Namesto nje vpelejo razredno loterijo, kjer pride 70% vloženega zastavljenega denarja na dobitke. Izdajo 80.000 srečk po 40 K. Dobile se bodo tudi četrtinke in desetinke cele srečke.

Živimo v zgodovinskih važnih časih, ministrski predsednik ima pa v žepu že dekret, s katerim razpusti državni zbor, edini kraj, kjer morejo narodi po svojih zastopnikih pojasniti jasno in stvarno svoje stališče napram eventualni vojni. Mislimo, da je bolj v **državnem interesu**, da se pametna vlada da od poklicanih reprezentantov ljudske volje obvestiti o dejanskem razpoloženju med državljani, kot pa da se pusti nekaterim nemškimi časopisnim fanatikom kar metati okrog sebe z besedo veleizdajalci, če nismo Slovani slučajno — njih mnenja. Veleizdajalstvo, to je težka beseda, in naj bi jo vlada ne pustila malenkostnim političnim hujskačem rabiti za vsako malenkost, da se važnost besede ne obrabi.

Napad na smodnišnice.

V torek je bil izvršen na smodnišnice pri Gradcu napad. Neka oseba se je približala vojaški straži na 22 korakov in oddala na vojaka strel. Vojak je bil ranjen na roki; zato je mogel ustreliti samo enkrat, potem je radi rane omagal. Če je kaj zadel, radi megle ni bilo videti. Napadalca niso dobili.

Koliko velja vojskovanje.

Laško - turška vojna je bila za Turke precej poceni; turška vlada namreč računa, da jo je veljala »samo« **167 milijonov kron**. Od tega odpade na vojaške plače 60 milijonov, kar bi se bilo tako ali tako moralo izdati tudi v miru. 107 milijonov je pa prišlo za prehranitev vojske in streljivo. — Več pa velja vojna Italijo. Italijanska vlada namreč računa, da je izdala doslej za to vojno **250 milijonov kron**. — Nasprotno je veljala Ruse in Japonce vojna vsake po **20 milijonov kron na teden**. — Krimski vojna pred 60. leti (Rusi in Evropa) je veljala ogromno vsoto **6265 milijonov kron**. — Ena najdražjih vojn je bila francosko - nemška vojna I. 1870.—1871., kjer je veljal vsak dan **20 milijonov kron**. — Angleže je veljala vojna z Buri **4200 milijonov kron**, vsak teden po **30 milijonov**. Angleži so porabili za to vojno vse državne prihranke iz zadnjega polstoletja. — Kako bi izgledal svet, če bi se te ogromne vsote porabilo za izboljšanje kmetijstva, za stavbo brezplačnih stanovanj in izobrazbo?

Slovenija

s **Vojaške straže ob železnici na Goriškem**. Goriško c. kr. okrajno glavarstvo naznanja sledeči oglas: »Daje se v splošno znanje, da so od danes naprej ponoči po vojaštvu zastražene in z vojaškimi stražami z nabitimi puškami zavarovane vse važne železniške zgradbe, katere leže v okrožju goriške posadke, in sicer **predora in galeriji v Soški dolini, južno od Sv. Ahača, solkanski most, prehod pod železnico na severnem koncu državnega kolodvora, predor kostanjeviški in most Južne železnice pri Podgori**. — Po teh zgradbah muditi se smejo edinole železniški uslužbenici. — Prehod preko železniškega mostu pri Podgori je prepovedan. — Vojaške straže imajo ukaz, da streljajo na vsakega, ki se ne ustavi na prvi poziv, ali ki bi se na sumljiv način vedel okoli omenjenih naprav.«

s **Plača goriškega župana**. Goriški župan, Lah Bombig, je imel doslej po 6000 kron na leto plače. Sedaj pravi, da mu to več ne zadostuje in zahteva z novim letom 2000 K doklade, da bi imel 8000 K na leto. Goričanom pa ta račun ni nič kaj všeč, in pravijo, da porečejo: Ne!

s **Ne ve, kaj je dobro**, kdor še ni pil kave s Kolinsko kavno primesjo napravljene. Kajti tista kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes, ni le dobra, temveč kratkomalo najboljša. To vedo že vse naše gospodinje, in zato kupujejo samo Kolinsko kavno primes. Naše gospodinje pa vedo tudi, da je Kolinska kavna primes pristno domače blago, zato jim je najbolj priljubljena. Tudi mi priporočamo izvrstno in pristno domačo Kolinsko kavno primes vsaki naši gospodnji kar najtopleje.

o Ljubljanska okolica o

lj **Klerikalno občinsko gospodarstvo**. V D. M. v Polju so prav žalostni časi. Kot se časi sploh izpreminjajo, da pride pomlad, poletje, jesen in zima, ravnotako je pri nas v naši občini, kjer smo dobili hudo občinsko zimo mi davkoplačevalci po zadnjih občinskih volitvah; sedaj je namreč vse drugače, ker so prevzeli občinski odbor samo klerikalci. Poprej smo imeli **lepe občinske ceste**, sedaj pa gazimo **do kolena blato**. Ako bi človek ne pazil dobro na svoje škodnje, bi prišel bos iz njega. To je ravnotako, kakor na Turškem. Ponavadi se je napeljalo v jeseni gramoz na ceste, ali sedaj, odkar gospodarji novi odbor, ni nič več nič seje. Saj je vendar največji županov prijatelj, naj bi malo poskrbel za to, saj bi se dalo tudi tukaj nekaj zaslužiti. Vas Zgornji Kašelj je najbolj zapuščena. Ali naš denar nima isto veljavo,

kakor drugi, ker ravno v naši vasi I. so ceste v neredu. Poprej so bile lepo gladke, a odkar so bile zadnje volitve, ne zmeni se zanje živa duša. 2. Podpore ni ne za gasilno društvo, ne za druge stvari; 3. ni podpore od deželne gasilne zaklade, in ne dobimo niti **svojega** zaupnega denarja nazaj. Zato bi prosili slavno c. kr. okrajno glavarstvo, da bi bila vas Zgor. Kašelj vsaj deželnih in občinskih doklad prosta, ker ni od nikoder nikake podpore, saj je vendar občinskih doklad 60% v gotovini, kar je pa še na pijačo, je pa približno 99%. Saj ima vendar naša občina direktnega davka predpisanega 25.397 K 04 vin., potem je občinskih doklad, brez drugih doklad približno 15.238 K 22 vin. Kam se vse to porabi, prej jih je bilo, ko je bil stari odbor, samo 37% in je bilo vse v boljšem redu, kakor je sedaj. Kam se vse to porabi? Ker pri nas ni skoro nikakih stroškov; pa to bi se ne oporekalo, ako bi se pravilno delalo, ali sedaj je pa vse v **neredu**; delavstvo vevške tovarne je dobilo 500 K podpore, kar je tudi pravilno, da se revni sloji podpirajo. Štepanja vas je dobila 50 K za »Slovensko stražo«, Nikolajevo društvo v Trstu dobi 40 K, prstovoljno gasilno društvo Zalog - Spod. Kašelj dobi 1000 K, to pa menda zato, ker je načelnik **županov brat**; samo za vas **Zg. Kašelj** pa ni **vinarja**. In zakaj se vse to dela? Samo zavoljo tega, ker pri zadnjih volitvah nismo v županov rog trobili. Kje je sedaj **pravica**? Gotovo župan in njegov tajnik Mrcina sedita na nji. Opozarjamo slavni občinski odbor, da bi se kam drugam malo potrudili, ako ste naši zastopniki, ako pa niste za rabo, je pa škoda prostorov, na katerih sedite in vlečete po 2 K plače od vsake seje. **Kmet.**

lj **Novice iz Šmartna ob Savi**. V Šmartnu imamo človeka, ki po navadi pohajkuje ali pa čepi v gostilnici. Zvečer 16. t. m. je zopet sedel v gostilni. Tja je prišel tudi domači fant od dela. Bil je že malo okajen. Ko je potegnil robec iz žepa, mu je padel petak iz žepa. Fant pa tega ni opazil, pač ta lenoba, ki je petak pobral in hladnokrvno shranil. Med drugimi je videl to tudi Anton Presetnik in mu svetoval, naj vrne fantu petak. Toda dotičnik pa je denar rajši zapil. Fantova mati je to zvedela in šla na njegov dom. Sicer je tajil, njegova žena pa je šla k sosedu Polžu, da bi si izposodila denarja in ga vrnila fantu. Dobila je le sedem kron. Fant je bil vesel, da je dobil vsaj toliko nazaj. Po najkdo reče, da Čuki niso pošteni! — **Čukarska podivjanost**. 23. t. m. v soboto zvečer sta šla dva fanta, oba Čuka, z dela domov. Bila sta prav dobra prijatelja. Z njima je šel tudi oženjeni France Presetnik. Medpotoma sta se fanta začela zafrkavati, kmalu pa se je šala izpremenila v bridko žalost. Mahoma je potegnil eden nož in ga sunil pri Dolničarjevem kozolcu svojemu prijatelju Lorencu v prsi. Zadel ga je naravnost v srce. Lorenc se je takoj

zgrudil, drugi pa je, hujši kakor Turek, še trikrat ustrelil nanj iz revolverja, pa ga ni zadel. Ranjenca sta prenesla France Presetnik in Štembal v Kebrovo gostilnico. Medpotoma je fant umrl. Morilec je šel mirno domov. Opolnoči ga je odgnal žandar. Ranji Lorenc je bil miren fant, morilec pa je pretepač. Udaril je svojega brata s krempežem po glavi in sedel zato že osem mesecev v hiši pokore. Tudi sedaj sirovi Čuk ne uide zasluženi kazni. Tukaj zopet enkrat vidimo vso turško čukarsko podivjanost!

o Dolenjske novice o

d Iz Dvora se nam poroča: V nedeljo, dne 24. novembra je bil za naše pogorelce iz Trebče vasi tolažil dan. Vrlo dobrodelni Trnovčani iz Ljubljane darovali so več zabojev obleke, perila, obuvala in pokrival ter nekaj svetlih kronic ubogim pogorelcem. K temu sta največ pripomogli gospe Minka Inkret in Marija Slatner, ki sta z vso vnemo nabirali za pogorelce pri dobrosrčnih Trnovčanih. Gospa Minka Inkret je s svojim gospodom soprogom sama prihitela nabrana darila razdeliti. Godilo se je to v hiši g. Ivana Klinca. Omenjena gospa se je na lastne oči prepričala, da se solza hvaležnosti razlikuje od solze žalosti, od solze veselja in od solze sočutja. Solza žalosti se nam vidi temno belo brez blešča, medtem, ko je solza radosti podobna v sedmerih mavričnih barvah bleščeči kapljici jutranje rose. Solza hvaležnosti se utrinja lazurno modro in smaragdno zeleno na roko dobrotnika, ki mu obenem vzbudi v očesu kot rubin rdečo solzo srčnega sočutja. Solzi žalosti in veselja bivata navadno v očesnih jamicah ali kotanjicah, medtem ko solza hvaležnosti hiti rosiťi dobrotnikovo roko in na njo kaplja. Solzo hvaležnosti je čutila gospa Inkret pri marsikaterem obdarovancu. Ta hvaležnost naj velja vsem blagim Trnovčanom. Njih cerkveni patron sv. Janez Krstnik naj jim v nebesih izprosi stotero povrnitev. Saj je naš Zveličar rekel: »Kar ste revežu dali, ste meni dali!« — Vsi pogorelci so hvaležni. Da pa obvelja tudi nemški pregovor: »Nehvaležnost je plačilo sveta«, se je dobila med obdarovanci tudi neka ženska, ki je nehvaležno godrnjala. Pa kaj čemo! Saj se je tudi med 12 apostoli dobil eden Judež, zakaj bi se med 15 pogorelcev vtihotalil eden nehvaležnež. Omenjena ženska je podobna tistemu turškemu ranjencu, ki je v Belemgradu iz gole hvaležnosti z pod odejo skritim bodalcem zaklal svojega zdravnika, ki mu je lajšal trpljenje ter zdravil in obvezoval skelečo rano. Dobrota je sirota. Nad nehvaležnico naj se pa uresniči pregovor: »Kdor malega ne časti, tudi velikega vreden ni.« Pa pustimo časa časa. Tudi ta ženska pride do prepričanja, da podarjenemu konju ni gledati na zobe, in če ji podarjena obleka ni prav

po životu, naj jo pa prikroji tako, da ji bo prav. — **Vsem dobrotnikom še enkrat kličemo: Bog stotero poplačaj!**

d V Krmelju. (Potnik). Solze sem si otrinal, ko sem vzel v Tržišču slovo in jo pomikal dalje proti Krmelju. Ker je bil dež in kopnel sneg, se je naredila iz tega taka »požlepeca«, da malo, da nisem gazil do kolen. Zato pa sem se pomikal le počasi naprej. Pa udal sem se v božjo voljo in tolažil s tem, kar sem že od starih ljudi slišal, da se namreč počasi daleč pride, da celo dlje, kot pa hitro. Čeprav torej težko, sem jo slednjič le privrtal v ta zaželjeni Krmelj. Takoj pri prvem poslopju sem zavil s ceste proti njemu, in to sem že grede premišljal, da je najbrže postaja železnice. Nisem se motil. Ko sem prišel v ospredje te zgradbe se mi je zalesketal pred oči napis: »Johannisthal — Št. Janž«. »Sakre šeftikoščipolomi« sem si mislil, da mora ta preklemana nemščina imeti tudi tu v tako slovenskem Krmelju prednost. »Pošteberal« sem tudi, da je tu poštni urad. Glej, ravno prav sem si mislil, tukaj lahko dobim znamko, da odpošljem svojemu prijatelju pozdrav iz Krmelja. Par skokov in stal sem v uradni pisarni. »Ven!« mi zagrmí mogočen glas nasproti. »Tukaj ni za stranke, ampak za uradnike. Tam je čakalnica.« Ves sem se tresel, tako sem se prestrašil tega pozdrava. Kar so mi dale noge, skočil sem hitro nazaj — ven, sicer bi bil dobil pečat gospodovega čevlja. Brž sem šel tja čez druga vrata v čakalnico. Šele tu sem spoznal, da sta poštni in postajni urad oba v enem in istem lokalu in v eni in isti pisarni. Čudil sem se res čudil, da so v to dovolila ravnateljstva. Do skrajnosti pa sem se razjezil potem, ko sem moral čakati skoro cele pol ure, ker se namreč oddajajo **vozni listki in poštne reči oboje pri enem in istem okencu**. Namreč pred odhodom vsakega vlaka, ko pride več ljudi na vlak, se oddajajo **samo vozni listki**, medtem ko morajo stranke, želeč **poštnih reči**, čakati do zadnjega. Videč vse to, sem se prepričal, da so za Krmelj gotovo stavljeni vsi drugi »paragrafi«, kot pa drugod. Videl sem tudi, da je prišel neki napol človek, napol gospod v pisarno, pa tisti gospod ga niso tako napodili kot mene. Bil je to, kakor sem zvedel »grajzlerijski« g. Filip. — »Stazi« uradnica pošte, kakor sem zvedel, baje vsak večer, predno gre spat desetkrat zapiše: »če se kdo norčuje iz strank, to ni **taktno in ni uradno in ni olikano**, zato se pa jaz ne norčujem iz ljudi!« Oh presrečni Krmelj. Znebil se je direktorja Gmeynerja. Zato je ves Krmelj osrečen. — G. nadgeometru karmelske premogokopne družbe kličem: Bravo! bravo! Le tako naprej, lepo ravnati z delavci in dobiti boste lep ugled pri delavcih in pri ljudeh splošno. — Neko človeče v »grajzleriji« je povsem Gmeynerjeve krvi in bi prav rado komandiralo ves »verk« po navadi Gmeynerjevi. Kličem: ven z njim! —

Trgovci karmelski naj se drže bolj slovenskih tvrdk in tovarn. — Delavci! Naročajte »Slovenski Dom«. Držite se tega prekoristnega lista vsi Karmelčani! — Se že vidimo prihodnjič. Zdravo! Na zdar!

d Iz Prečine. I. list Savla-brezverca do Toneta, hlapca božjega v Prečini pri Luknji. Hvaljen bodi! Mir s teboj — zdaj ko so občinske volitve že končane! Slišal si, da sem preljubemu tvojemu bratu Štefanu poslal dva lista (ne zamenjaj jih s liberalnimi pooblastili), ker me je v »Lažljubu« tako lepo prosil, naj mu povem svoje odkrito menje o vas vseh, ki se imenujete Kritusovi namestniki. Važni dogodki, o Tone, ti dobri dušni pastir, ki so se med tvojimi ovčami in kozli te dni vršili, so me pripravili do tega, da moram ostati Štefanu nadaljevanje najinih razprav dolžan in ta list v prvi vrsti tebi posvetiti. Upam, da mi boš hvaležen za to. Prosim te, dobro me poslušaj! Kakor veš, je Kristus ovrigel judovsko postavo, napravil konec stari zavezi, v kateri je bila posvetna in duhovna oblast združena, kot sta pri človeku telo in duša. Spoznavalcem te zaveze se je šlo v prvi vrsti za posvetno oblast in vsakdanje življenske potrebe, duhovno stran te zaveze pa so opravljali le formalno, le v praznih ceremonijah, le v medsebojnih **prepirlu za mrtve črke**. Ko je Jezus pričel učiti, je začutil gnjus nad temi ljudmi, ki jim ni bilo drugega mar, kot dobro živeti in delati združbo med seboj. Izzval je popolno revolucijo s tem, da je ustanovil ali vsaj skušal ustanoviti božje kraljestvo, katerega je smel biti deležen le tisti, ki je imel pogum v sebi zatajiti človeka in s človekom vse posvetno življenje ter živeti le duševno življenje, določeno samo za nebeško kraljestvo. Ko so mu ponujali čast in oblast kralja Judov, je to ponudbo odločno zavrnil z besedami: Moje kraljestvo **ni od tega sveta**. Seveda bi vseh njegovih naukov, na katerih sloni njegovo božje kraljestvo, ne bila v stanu vsled nepopolnosti nobena živa duša izpolnjevati in če bi se jih pričelo dosledno izpolnjevati, bi v pol stoletju moral izumreti ves svet, v kolikor bi ne pripadal k drugi veri. Po njegovem nauku n. pr. bi moral sin zapustiti očeta in mater, če kaj ima, vse prodati in razdati ubogim, vzeti križ na rame, pa iti za Jezusom. V evangeliju po sv. Matevžu, 8. poglavje, od 21. do 23. vrste, beremo celo, da ko se je tak učenec priglasil Jezusu ter ga prosil dovoljenja, da poprej, ko gre za njim, pokoplje še svojega očeta, mu je Jezus odgovoril: Pojdi za menoj in pušči, naj mrtvi sami pokopavajo svoje mrličke. — Ne bom ti pravil drugih takih, **človeško negomočih stvari**. Tone, vsaj ti kot zvesti hlapec Gospodov, sam bolje poznaš sv. pismo kot jaz. Ampak ne glede na to, da so med Jezusovi nauki nekateri tudi pretežavni za nas, nepopolne ljudi, je vendarle toliko gotovega, da je Jezus postavil kot **ново zavezo svoje božje kraljestvo**, in da kdor

hoče biti istega deležen, se mora do skrajno človeško možne meje izključiti od vsega posvetnega ter živeti samo pravo duševno življenje za vstop v božje kraljestvo. Za živež mu ni treba skrbeti, kajti evangelij po sv. Lukežu, 12. pogl. od 22. do 34. vrste, oznanjuje tako: »Ne skrbite za življenje svoje, kaj boste jedli, tudi za telo svoje ne, kaj boste oblekli. Zakaj življenje je več nego hrana, in telo več nego obleka. Poglejte krokarje, ne sejejo in ne žanjejo, nimajo kleti, ne žitnice, in vendar Bog jih živi: Koliko ste vi boljši od ptic...!« Vidiš Tone, hlapec božji v Prečini pri Luknji, kako pa ti skrbiš za božje kraljestvo? Krokarji nimajo ne kleti, ne žitnic in vendar jih Bog živi. Ti pa, ki si vendar toliko in toliko več kot krokar, pa imaš kleti, imaš toliko žitnic, da si stlačil zvestega služabnika tvoje cerkve v zadušilo čumnato, bolj podobno staroveški ječi kakor pa stanovanju mežnarja fare, ki ima največjo cerkev na Kranjskem. Kaj bi rekel Kristus, tvoj Gospod, če bi te obiskal in bi šel pogledat, kako bratovsko skrbiš za brata našega slavnega slovenskega pisatelja Levstika? In kaj bi rekel Gospod, če bi ogledal tvoje domovanje? On ni imel ne toliko svojega, kamor bi bil položil svojo trudno glavo, ti pa imaš razkošno urejeno župnišče, rečiš ne vem koliko goveje in ščetinaste živine, tvoje žitnice stokajo pod težo od ubogega kmeta nabrane bere, in nobeno noč ne zatisneš mirno očesa, da se ne bi bal, če ti tvojih tisočakov kdo ne odnese iz hranilnice. Ali je hlapec več kakor Gospod, učenec več kot učenik? Si že pozabil, kaj je rekel Jezus svojim apostolom, ko jih je poslal oznanjovat kraljestvo božje in ozdravljat bolnike? Ukazal jim je: »Ničesar ne jemljite na pot, ne palice, ne torbe, ne kruha, ne denarja; tudi po dve suknji ne imejte...!« Vidiš, Tone, kaj si pa ti jemal na pot, ko te med časom občinskih volitev skoro nikoli ni bilo doma? Ali se božje kraljestvo oznanjuje s pooblastili, z glasovnicami, s slepomišljenjem nevednih ljudi, s peklom in strašilom, da se krščanska vera potopi, če bo kdo drugače volil kakor ti želiš? O Tone, če si vzameš zdaj čas, ko po končanih volitvah žanješ sad tega, kar si kot volilni agent v duhovski suknji sejal, pa dobro prebereš sveto pismo, primerjaš vse ono, kar je Kristus učil s tem, kar zdaj vi počenjate, ki se imenujete njegove namestnike, se pa moraš skesano na prsi potrkati in reči: mea culpa. Da, tudi po tvoji krivdi, Tone, se krščanska vera v naši fari čimdalje potaplja v močvirje tega, kar počenjate vidva s Štefanom, kar je v kričavem nasprotju z vajinim poklicom. Kaj pomagajo vse vajine besede na prižnici, če je pa danes vsak samostojno misleči faran prepričan, da se vidva sama ne ravnata, ne živita po besedah lastnih nauk. Tako, kakor vi spreminjate Kristusove nauke po svoje, tako kakor ste iz Kristusovega božjega kraljestva vi naredili zopet staro judovsko

zavezo in z njo sami pomagata širiti satanovo kraljestvo na zemlji, se spreminjajo tudi nazori ljudstva, ki danes ne veruje več praznim besedam, ampak se ravna le po vaših dejanjih. Malo jih je v naši fari, ki bi ne bili radovedni, kaj bi rekel Kristus, tvoj Gospod, če bi bil pretečeni teden prišel v Prečino na volišče, pa bi tam zagledal tebe, svojega hlapca, ali kakor ti misliš, celo kot svojega namestnika, sedeti v volilni komisiji ter kakor jastreba na piščeta, prežati na glasovnice in pooblastila nasprotne stranke. Ali je Kristus svoje apostole učil, kako se mora agitirati za občinske volitve in kako se nepostavnim potom krade pravica ljudem, ki so prišli do prepričanja, da svojo vzvišeno duhovno avtoriteto izrabljate, da ste Kristusovo božje kraljestvo nadomestili s posvetno oblastjo, da vi, pastirji, dobro jeste in pijete na račun svojih ubogih in nezavednih ovčic? — Amen.

d Iz Daljnega vrha. Očka Berus se repenčijo, ker jim je zadnji »Slovenski Dom« postavil spomenik, kakor so si ga zaslužili, ker so tako lepo pozdravili svojega poslanca Jarca. Pravijo celo, da bodo očka Berus tožili, koga, tega še niso povedali. Če imajo kaj odveč cvenka in še premalo blamaže, kar »dohtarju« čez dajte to stvar, očka Berus. Mi vam celo svetujemo, da še malo počakate, da se še kaj več nabere, da bo še bolj držalo. Dozdaj širni svet še ni zvedel, kako se občinski odbornik iz Daljnega vrha, imenom Berus, obnaša proti takemu izvrstnemu učitelju, kot ga imamo zdaj v naši fari. Če bolezen repenčenja zaradi zadnjega dopisa v »Slov. Domu« ne bo kmalu jenjala, se zna zgoditi, da jo bomo kurirali še nadalje. Očka Berus, veste, kaj vam svetujemo kot prijatelj prijatelju: Kar je bilo, lepo spravite, magar za pokritje dolgov na naši cerkvi, dajte se v bodoče nasproti gospodi malo drugače obnašati, nikar ne mislite, da smete kot občinski odbornik pometati z učiteljem, kakor da bi bil vaš hlapec, malo manj bahavosti, pa bo vse dobro in ostanemo tudi še nadalje prijatelji. Če pa na vsak način hočete z glavo skozi zid, no, pa kar naprej!

d Iz Gornje Straže. Klerikalni žganjar kot vohun. Naš prijatelj Rakoše, ki si je v abstinencnem gibanju stekel nevenljivih zaslug, da liberalnim gostilničarjem in trgovcem ne mara niti za drag denar prodajati svojo žgano robo, je bil strašno vesel, da ga je v tem oziru »Slovenski Dom« zadnjič tako pohvalil. Od samega veselja je šel nekam v neko liberalno gostilno in ko je liberalna kapljica začela vplivati na možgane, zakopane na katoliški podlagi, je svojemu prijatelju zaupal sledeče skrivnosti: Balkansko zvezo hvalijo — tako je začel — da se izbornorazume na taktiko v vojni. Ampak vse to je le senca proti temu, kar sva s komisarjem ob soudeležbi našega častivrednega gospoda Toneta pogruntala. Znano ti mo-

ra biti, da sta »Slov. Narod« in »Slovenski Dom« nekaj namigavala, da bosta razkrinkala naše »delo« pri zadnjih občinskih volitvah. Ker že samo po sebi vem, da naše volilno »delo« ni bilo povsem tako, da bi neškodovano preneslo svetlobo belega dne, nas je začelo nemalo skrbeti. Komaj se nam je posrečilo, da smo Rudeljna spravili na pot, da nam je prizanesel z rekurzom proti volitvam, na, zdaj pa naj bi liberalni listi razobešali naše umazano perilo na kol, da bi ga ja vsak videl, četudi je drugače slep. Kaj torej storiti? Rudeljna res že velik vpliv pri naših nasprotnikih, ali vsem tudi ne more zamašiti usta. Tudi mu nekateri radikali nič kaj preveč ne zaupajo več, ker je pri volitvah postavil tudi fajmoštra na kandidatno listo. Ampak pregovor je resničen: Kadar je smola največja, je pomoč blizu. Tako je bilo tudi pri nas. Že pred volitvami sem izvedel, da komisar Golija ne misli to pot več podpirati liberalcev. Se je lani malo preveč eksponiral, zato so ga naši poslanci tako napadali v deželni zboru. To je dal svetokriškemu paši na očividni način razumeti, ko ga je prišel vprašat za svet. Golija je že takrat kahal jezo nad nekim bradačem, o katerem sumi, da poroča v liberalne liste. Izvohal je tudi, da ta človek zahaja k našemu največjemu nasprotniku, Gusteljnu, saj veš, tam nekje pod Daljnim vrhom ima svoj mlin. Sam bog ve, je dejal Golija sam pri sebi, kaj imajo ti ljudje skupaj. Na vsak način jim dajmo štrečno zmešati. Nam samim se je čudno zdelo, da Golija trpi našemu tedanjemu podžupanu take kozle streljati zaradi volitev. Kaj pa se Turk spozna na novi občinski volilni red. Mi smo vedeli, da ne dela prav — saj veš, kako je bilo z reklamacijsko komisijo, ki je sploh ni bilo — ampak molčali smo, kar je bilo tako za nas prav. »Narod« je to očitno nespoštovanje, od samega cesarja potrjenega občinskega zakonika kritiziral, toda Golija ravno nalašč ni ganil ne mazinca proti temu, dasi bi bila njegova, oziroma dolžnost okrajnega glavarstva, paziti, kako se vrše priprave za volitve. Tako smo brez ovir dosegli, kar smo hoteli, slutili smo, da bo Golija na naši strani. Na jasnem smo bili glede tega pri volitvah. Takrat je Golija vzel na posebno piko Kosa iz Daljnega vrha. Zakaj, to ti bom že še povedal. Spravil pa se je kar tam na volišču tudi na Gusteljna; že zopet zaradi tistega bradača. Golija je očitno zasledoval svoj posebni namen, da ga pa tudi doseže, je poreboval naše pomoči. Vidiš, mi nasprotno pa njegove. In tako smo se brez posebnih debat združili skupaj. Meni je Golija poveril, naj pazim, kaj bo Gustelj odgovarjal na Goljetova očitavanja zaradi tistega bradača. Kot drugo pričo si je Golija izbral našega gospoda Toneta. Ti bom že še povedal, kako sva midva to pričevanje izvršila. Vidiš, tukaj imam moj »notes«, kamor sem si vse zapisal, če tudi — med nama rečeno, seveda — s trdnim

upanjem, da na ta zapisnik ne bo treba prisegati. Ker sta »Narod« in »Slovenski Dom« poleg našega perila tudi Golijeta nekaj prijemala, nam je bilo, kakor Golijatu, vse na tem ležeče, da se potlači, kar bi imelo še priti na dan. Treba je bilo le pametnega načrta. Tega je izdelal Golija sam, jaz sem mu pa pomagal. Golija se je naredil, kot bi bil bogve kako razžaljen, da liberalni listi o njem pišejo, da pravzaprav ni še komisar, ampak šele konceptni praktikant, to se pravi, on se mora šele učiti, da bo kdaj iz njega pravi komisar. Ker je pravega dopisnika težko prijeti za ušesa — to jaz sam najbolje vem, ker časih pišem tudi v »Domoljub«, liberalci pa dolže naša dva gospoda za to — se je moralo nekoga dobiti, katerega se obdolži, da poroča v liberalne liste, ali pa vsaj, da se poročila priobčujejo po naročilu gotovih oseb. Zdaj menda že razumeš, zakaj je Golija obdolžil Kosa in Gustelja zaradi znanja s tistim bradačem. Golija za to tudi ni prijel bradača, ampak Kosa in Gustelja. Kako smo ta imenitni načrt z mojo pomočjo z Golijatom izpeljali, ti bom že povedal. Zdaj pa na ta račun trčimo in pijmo!

o Gorenjske novice o

g Vače. Naš Majdič je kratkoviden in lahkovoren. Ljudje pravijo, da ga vsak lahko nafarija, ker vse verjame. Včasih se je bahal: hvala Bogu, ki mi je dal tako neumne nasprotnike. Majdič, tu si meril na nas, pa si zadel **svoje pristaše**. Naši klerikalci nam niso nič nevarni. Mi smo edini med seboj, klerikalci pa se vedno bijejo za malenkostne reči. Če kakemu čuku ali marinarici ni kaj všeč, pa je ves klerikalni tabor pokonci. V neki klerikalni gostilni se sliši vse Majdičeve in druge klerikalne grehe. Majdič vpije zoper napredne gostilne, ker ne ve, da se v klerikalnih gostilnah desetkrat več prezabavlja čez njega. Dunajska mama so hudi na Majdiča, ker ga v neki klerikalni gostilni prepogosto vpijanijo. Dunajska mama ne grede več v tisto gostilno, ker imajo tam tolikrat ob nedeljah brez licence godbo in ples, in točijo včasih baje celo noč do jutra. Taki kristjani so Majdičevi backi. Dunajska mama so si hoteli za letošnji predpust izgovoriti kot in priboljšek, sedaj jim pa hoče klerikalna »somišljenica« zeta prevzeti. Majdič sam je pa tudi pozabil, da Francki lahko privoščimo organista. Dokler se ni lotil Majdič ženitovanjskega kšefta, je imel še nekaj sreče. Majdič je **prinesel sovražstvo na Vače, sedaj bi pa rad ljubezen žel**. To ne gre skupaj. — **Opazovalec**.

o Zagorske novice o

zg Za Rdeči križ balkanskih držav je nabiralo »Gospodarsko napredno društvo v Zagorju ob Savi« in sicer so nabrali: gospica Bertica Müller 55 K 60 v, gospica Dernovškova, Potoška vas, 59 K 74 v, gg.

Ivan Prosenc 107 K 10 v, neimenovani rodoljub v Kisovcu 80 K 14 v, Ivan Taufer 67 K (10 K omizje pri Korbarju), Albin Grčar 41 K 72 v, Lavoslav Bervar 21 K 80 v, Ivan Müller, Bevško, 10 K 10 v, Ivan Bajca 8 K, **skupaj 451 K 20 vin**. Tu bomo samo dve nabiralni poli omenili z imeni darovalcev, ostale nabiralne pole so pa pri »Gospodarskem društvu« deponirane in vsakteri darovalec se lahko prepriča o svojem znesku, ker če bi vsa imena priobčili, vzamemo preveč prostora »Slov. Domu«. Gosp. Ivan Prosenc nabral: Peter Jelovar 10 K, po 5 K Ivan Prosenc, Miha Babič, Konstantin Jelovac, Vinko Čebin, občina Aržiše 10 K, po 3 K: Neimenovana, Ivan Gerčar, Štefan Derkovič, po 2 K, Despod Vojnovac, Peter Robavs, Poček, Franc Cencl, Andrej Križnik, Janko Dernovšek, Ivan Sulegaj, Štefi Vodlin, Ivan Bregar, 1 K 60 v, Neimenovana po 1 K, Florijan Prosenc, Jože Kokole, Avguštin Cucheatti, Jože Bobinac, Valentin Grabnar, Miha Ključevšek, Anton Roglič, Alojzij Bervar, Florijan Prosenc, Ivan Bervar, VII., Sepe, Ivan Štibernik, Ivan Ševerkar, Angela Šinkovc, Angela Oplotrik, Neimenovani, Marija Očepek, Rozalija Vozelj, Marija Kovač, Marija Maček, Anton Sevar, Frančiška Rotar, Marija Uran, Frančiška Kamnik, Jožefa Medija, Frančiška Pirc, Marija Golob, Štefan Bučar, Ivan Zupan, Jožef Lavrin, Frančiška Potokar, Juri Bezvar, 80 vin. Matilda Bašel, po 60 vin. Štefanija Majdič, Frančiška Vozelj, Antonija Zmerzlak, Neža Medved, 50 vin. Fran Rakar, gostilničar, po 40 vin. Miha Blaj, Juliana Vičič, Matilda Užina, Alojzija Zakrajšek, Franc Majdič, po 30 vin. Simon Koželj, Alojzij Kramar, in Neimenovani 20 vin. — Nabiralna pola: Neimenovani rodoljub v Kisovcu: 3 K Neimenovani, po 2 K: Jože Juvan, Alojzij Faifar, Fran Čuk ml., Tomaž Dernovšek, Juri Grahek, Jože Klopčič, Gaspar Klopčič, Jakob Uressek, Neimenovan, Neimenovan, 1 K 60, Vinko Wenger, Anton Senčar, 1 K 13 v, 1 K 8 v, Ivan Vozelj, po 1 K, Ivan Gostiša, Anton Dernovšek, Jože Knez, Jože Jan, Fran Čuk str., Gregor Železnik, Ivan Kalšek, Tomaž Maček, Ivan Grečar, Alojzij Stern, Anton Medija, Alojzij Ajtič, Ivan Pirc, Jože Ravnikar, Ivan Dolinšek, Jakob Strajnar, Fran Trampuš, Martin Čopar, Matilda Medija, Anton Matko, Jože Matko, Ivan Sajovic, Ivan Senčar, Ciril Steban, Anton Štrajhar, po 80 vin., Miha Jerman, Anton Prosenc, 60 vin., Matija Klančičar, Anton Krajšek, Ana Lavrač, Pavel Gerčar, 55 vin., Ivan Krežnik, po 50 vin., Franija Kovač, Marija Obreza, Ferdo Dernovšek, 46 vin., Nace Ravnikar, 40 vin., Ludovik Izlakar, 30 vin., Franjo Avbelj, 28 vin., Anton Rozina, po 20 v, Albin Dergan, Franjo Zajc, Andrej Podjed, Ivan Zupan, Štefan Kralj, Ivan Lozina, Ivan Flere, Luka Zupan, Martin Sotenšek, Ivan Dernovšek, Ivan Herle, Ivan Baš, Nace

Otrožnik, 14 vin., Jože Vozelj, 10 v, Ivan Savelj in po 1 K še: Lavoslav Zupan, Jože Sopotnik, Jože Jamšek, Franjo Peterlin, Ivan Kukovica, Jernej Vozelj, Lavoslav Sotenšek, Anton Rupnik, Vili Sepe, Martin Kolenc, Miha Kalšek, Franjo Dernovšek, Anton Hrovat, Jernej Štern, Jože Kralj, Ivan in Lavoslav Rozina. — Nabiralne pole od gg. Ivana Prosenca, neimenovani rodoljub iz Kisovca ter Ivan Tauferja, katere znašajo skupaj **254 K 24 vin.**, **ta svota je skoraj izključno od slovenskih delavcev**. S tem so pokazali slovenski proletarci, da imajo človekoljubno srce za trpeče brate na Balkanu, obenem pa tudi obsojajo pogubonosno politiko naših diplomatov, kateri se igrajo z ognjem na račun ubogega delavca. Dobro bi bilo, če bi čuli merodajni faktorji mnenje našega delavca, kako on obsoja rožljanje s sabljo.

Ostali slovenski kraji

o Iz Trsta se nam piše: Pred kratkim smo opozorili v »Slovenskem Domu« čitatelje tega lista, da vsak somišljenik lahko čita že tudi v Trstu v raznih kavarnah in gostilnah ta toli priljubljeni list. Omenili smo tudi, da hočemo imenoma navesti vse one javne lokale, ki drže »Slov. Dom«. To pa zaradi tega, da ne bode tozadevno od strani milih bratov iz Kranjskega preveč iskanja in zamude časa. »Slov. Dom« se torej v Trstu dobi med drugimi v tehle bolj znanih kavarnah: Commercio, Universo, Minerva, Fabris itd. in pa v gostilnah »Pri petelinu« na trgu Caserma, v Zadrugi gostilni N. D. O. v ulici Carradori in drugod. Omenili smo te lokale, ker so vsi Slovencem dobro znani. Želimo pa, da bi si v Trstu vsak slovenski krčmar naročil ta list, ker je edini slov. tednik te vrste za nižje sloje. **Cena treh kron na leto** je pa res tako nizka, da je že papir toliko vreden. Naslov za naročbo je »Slovenski Dom«, Ljubljana. Če ta list Slovenci celo v daljni Ameriki pridno čitajo, zakaj bi ga pa v Trstu ne.

o Veselica v korist prireditve božičnice slovenskim šolskim otrokom v Sv. Križu ob morju je uspela nad vse pričakovanje sijajno. Toliko ljudstva o priliki kake veselice Sv. Križ še ni videl. Škoda je le, da se ta veselica ni vršila v poletnem času na prostem. Res je, da je dvorana bila velika, a kaj pomaga, ko bi se pa napolnile ob tej priliki najmanj tri take dvorane. Občinstvo je prišlo od blizu in daleč; vsak kotiček je bil zaseden, ljudje so se tiščali skupaj, kakor sardele v sodu, in še vedno so prihajale nove trume. Ker pa ni bilo prav nič več prostora, so ljudje zopet odšli. Človeka navdaja nepopisno veselje, ko vidi, kako se ljudstvo dandanes pri nas zanaša za šolo, za napredek in za uboge otročiče. — Vsa društva so častno rešila svojo nalogo. odružnica »Ljudskega odra« z velemočnim pevskim zborom je pela impozantno, precizno. Človeka je kar elektri-

ziralo, poslušajoč te mile in čiste glasove. Ravnotako je tudi društvo »Skala« želo obilo pohvale. Šolski otroci so peli prav dobro. Neki učenec je deklamiral Gregorčičevo pesem »Siromak«, ki je bila za ta dan prav primerna; neka učenka je deklamirala Sim. Gregorčičevo pesem »Sam«, ki se je tudi kaj dobro prilegala. Po izvršenih deklamacijah je občinstvo otrokom tako ploskalo, da se je mislilo, da se pode-re dvorana. Ta dan je bil za Sv. Križ zgodovinski dan. — Drugič naj bi se taka veselica vršila na prostem!

LISTEK.

Moric Jokai:

Dvoboj z bogom.

(Dalje.)

Ko je grofica Agata še ležala, je dala poklicati k sebi soproga, ga objela z belimi rokami in mu rekla:

»Sedaj ti priznavam, da te ljubim. Ti si moja sreča, in jaz te obožujem!«

A nato ga je tako poljubljala po obrazu in po ustih, da je bilo tega dovolj, da bi postal iz človeka angel in iz angela zopet hudič.

Kneginja Agata namreč svojega moža ni ljubila prav nič; — sovražila ga je, gnjusil se ji je, in ko mu je zatrjevala, da ga ljubi, ko ga je pritiskala na prsi in ga poljubljala, je vršila na njem najneusmiljenejšo maščevanje, kakršnega je ženino srce sploh zmožno.

... Kneginja Agata je vedela, da mora umreti. Da umre še tekom tega dne; in zato je hotela zapustiti tu moža, ki bi umiral od obupa nad njeno rakvijo.

Isaszeghyju se je po tem priznanju zdelo, kot da je v sedmih nebesih. Zdelo se mu je, da je pol boga. Novo življenje se mu je probudilo v srcu, v tem srcu, za katero doslej ni verjel, da bi bilo »srce«.

In v svojem opojnem srcu začuti, kot bi bil izvojeval nekako veliko zmago: zmago nad človeško in nadčloveško močjo. Spomni se na prokletstvo in pomisli: »Vidiš, norec! Jaz sem vendar le srečen!«

Bil je ponosen na svojo srečo do večera.

Toda zvečer mu sporoči zdravnik, da naj bo pripravljen na najhujše: Kneginja umrje!

Gabor je hotel zdravnika pri teh besedah zadaviti; nato se pa vrže predenj, ga začne prositi, mu objemati in poljubljati kolena, da bi ne ponovil več te grožnje, ki se ne sme uresničiti; Agata ne more umreti, saj ga je ravnokar objemala in mu poljubljala obraz.

Zdravnik skomigne z ramami. Bog je usmiljen. Človeška pomoč pa tu ne izda nič več!

Gabor ni mogel prenesti pogleda na njeno upadlo lice, ni mogel prenašati njenega smrtnega hropenja. Pobegne v svojo orožarnico, vzkriknivši nad služabništvom, da vsakogar ustrelji, kdor bi prišel za njim povedat, da je kneginja mrtva.

A kar je grof obljubil, to je vedno tudi storil. Pištola je ležala pripravljena na mizi.

Drugi dan mu je bilo pa le na vsak način nekako to sporočiti. Toda nihče se ni upal tega storiti.

Nazadnje se ponudi cigan, ki je kuril grajske peči, da stopi h gospodu v brlog in ga zbudi s tem poročilom.

Toda tega niti ni bilo treba, ker ni spal celo noč.

»No! Kaj je?« se zadere Gábor nad ciganom, ko pogleda ta skozi priprta vrata v orožarnico.

»Prihajam od gospe kneginje.«

»Ali si jo videl?«

»Jaz sem videl njo; toda ona mene ne!«

»Mrtva?!« krikne visokorodni gospod.

»No, sedaj se milostljivi gospod lahko ustrelji sam,« reče cigan veselo, »ker je sam izgovoril tisto strašno besedo.«

Krasna gospa je bila res mrtva.

In mož okamenelega srca začuti prvič v svojem življenju nekaj v srcu, kot bi ga bil pičil gad, začuti, kako je pri srcu možu, če ima v hiši mrtvo truplo drage žene, katero je ljubil in ki mu je sama rekla: »Ljubim te!«

O, tisti sivolasi mož ga je proklel vendarle z izdatno kletvijo!

Lahko bi se bil sedaj tolkel s pestmi po glavi, zakaj je bil preje tako nespameten, da je kdaj spustil notri ljubljeno žensko lice, da bi imel potem za čem žalovati ter čutiti bridkost celo ostalo življenje, da bi imel misel, ki mu porine glavo k tlom, da bi imel v sebi hudiča, ki se hoče napajati s solzami!

Toda, ne, nalašč ne! Nikdo ga ne bo videl, da čuti, da ga boli notri v duši. Čeprav gori v srcu sam pekel, oči mu od tega ne zarde!

Saj mu je ostalo še eno bitje, dedščina po pokojnici, ki je podedovalo vso njeno ljubezen: dete! Bilo je tako krasno, kot mati! Ravno takšne velike, modre oči, takšne zlatobarvne laske.

Ko so zagreblji mater, je prebil Gábor cele dneve pri svojem detetu, ki je imelo tri dojlje, kot vsak princ.

Ena izmed njih pripomni, da je ta otrok kot angelček.

»Kaj — angelček?« vzroji oče. »Jaz nečem vzgojiti nebesom angela. Moj sin ne bo angel; takšen divji razbojnik bo, kot sem bil jaz: razbrzdán, nestalen dečko. Kaj ne da, ti mali betjar?«

In dete se mu nasmeje. Ta mali betjar!

Toda kmalu po tistem reče nekega dne gospodu dojlja, ki je v vsaki hiši vrhovna oblast, da postane iz malega grofa

Jožefa vendarle angelček. Ima vnetje v grlu. To ga gotovo vzame bog k sebi!

»Kaj? Bog? Jaz mu ga ne dam! Svojega sina? Ne dam, ne ne! Primem ga za roko, ko mi bo hotel vzeti otroka. Samo smrt ustrelim, če pride po mojega otroka!«

Bilo je to dosti blazno govorjenje, ki je pa postalo še blaznejše, ko pokliče gospod grof k sebi v sobo zdravnika.

»Moj sin je na smrt bolan,« mu reče z glasom, tresočim se od ginjenosti. — »Tu na mizi je skrinjica polna zlata, tu zraven pa pištola polna svinca. Če mi ozdravite sina, bo vse to zlato vaše; če umrje, pojdete pa še vi za njim!«

Zdravnik bi jo bil rad pobrisal pred takšno izbero, toda niso ga pustili proč. Ni imel miru ni podnevi ni ponoči.

Oče tudi ne. Noč in dan je hodil po veliki sobani, po kateri so votlo odmevali njegovi koraki; naj je sedel, ali legel, nikjer ni našel miru. Sedaj je že vedel tudi to, kakšno želo je za očetovsko srce misel, da umira otrok ljubljenec — edinec!

A niti mu ni bilo treba imeti tako dragega zaklada!

Tretjega dne okrog polnoči mu reče zdravnik — ki je bil sam smrtno bled in kateremu so šklepetali zobje — naj premaga svojo razburjenost; otrokova bolezen da je dosegla namreč vrhunec, mogoče, da bo dete čez eno uro mrtvo!

Gábor se začne rogati bogu.

»O, gospod, raje molite in se mu priporočajte,« zajeclja zdravnik.

»Moliti? O, da!« zarjove gospod in pohiti v orožarnico po pištolo. Zdravnik zbeži in se zaklene v sobo.

Gábor pa potegne s klina dve pištoli ter zleti gologlav in napol slečen iz gradu na vrt. Za njim služabniki.

(Dalje prihodnjič.)

Za zabavo.

Vdova častitljive starosti in obilnosti pride od pogreba svojega moža domov. V žalni obleki sede pred omaro, na kateri stoji fotografija njenega pravkar pokopane moža. Z rosnimi očmi jo dolgo gleda, naposled zavzdihne resignirano:

No ja, zdaj, ko je pokopan, saj ne bom več v skrbeh, kje se ponoči potika.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Dvor: Se priporočamo za kakšne dopise gospodarske vsebine o tamošnji okolici. Zdravo!

Obrtniški koledar

za leto 113, izdal Josip Hauptman, oficial trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani. Koledar ima za obrtnike mnogo poučne vsebine, med drugim tudi knjigovodstvo za obrtnike. Cena 60 vin. po pošti 70 vin. Dobi se po vseh knjigar-nah in pri izdajatelju. 70

Acetilenov aparat

za šestnajst luči popolnoma nov 72
se zelo poceni prodaja.

Naslov pri upravnistvu »Slovenskega Doma«.

*Lastna tovarna
ur v Švici*

1887

Zahtevajte **JUBILEJNICENIK** zastonj

1912

Fr. Čuden, Ljubljana.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 23. novembra 1912.

Gradec: 14 53 74, 30, 72

Dunaj: 77, 81, 2, 43 59.

Dvignjene v sredo, dne 27. novembra 1912.

Brno: 79, 18 80 42 53.

Pitana perutnina! Meso!

Košarica s 5 kg z vsebino: debela gos ali 3-4 race, kapune ali kure za juho, nežno, tolsto, sveže klano in skubljeno ali sveže volovsko in teleče meso, vse franko po povzetju na vse strani K 670. Sveže presno maslo iz kravjega mleka, zabojček s 5 kg franko K 10'50. 69

.. M. I. Schwarz, Buczac. ..

Ker je z letošnjim 18. snopičem dovršeno celo delo, opozarjam, da sem tudi za II. del novi zakon, priredil

izvirne krasne platnice

za 73

Zgodbe svetega Pisma

bogato pozlačene v ruj. pol šegr. usnju in s krasno podobo na sprednji strani. Cena platnici je K 2'60, s pošto 20 vinarjev več. Z vezavo vred z rdečo ali zeleno obrezo K 4'40, z zlato K 6'—

Za cenj. naročila se priporoča

FRAN BRESKVAR, knjigovez,

Ljubljana, Francovo nabrežje, poleg Františkanskega mostu.

Najboljši češki nakupni vir.

S. Benisch

Ceno posteljno perje:

1 kg sivga, dobrega, puljenega 2 K; boljšega 2 K 40 h; prima polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puhastega 5 K 10 h; 1 kg velfinega, snežnobelega, puljenega 6 K 40; 8 K; 1 kg puha, sivga 6 K; 7 K; belega, finega 10 K; najfinejši prsi puh 12 K — K dor vzame 6 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-kinga, pernica, 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 zglavniki, vask 30 cm dolg, 60 cm širok, napoljen z novim, sivim, jako stnovitnim puhastim posteljnim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 2 K; 14, 16 K; zglavniki 3 K, 8 K 60 h, 4 K. — Pernice 20 cm dolge, 140 cm široke K 14—, K 14'70, K 17'80 in K 21—; zglavniki 90 cm dolgi, 7 cm široki K 4'50, 6'20 in K 5'70; podpernica iz močnatega ržastega gradla, 189 cm dolga, 116 cm široka, K 12'80, K 14'80. Rapošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je zamenjati, za neugajajoče se vrne denar 62

S. Benisch, Dešenice, št. 953, Češko.

Bogato ilustriran cenik zastonj in franko.

Kri! in dober zajutrak dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite

Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,

Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczya **SLADNI ČAJ.**

En zavoj velja 60 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy

.. v Ljubljani zraven rotočva. ..

10 zapovedi

za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek zastonj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno Trnkóczy zraven rotočva v Ljubljani.

SAMO 6 DNI! z brzoparniki Francoske družbe. Edina najkrajša vožnja čez

HAVRE NEW-YORK

Veljavni vozni listek za vse razrede franc. linije dobiš le pri

ED. ŠMARD

oblastveno potrjena pisarna Ljubljana, Dunajska cesta 18 nasproti gostilni „pri Figovu“.

Vozni listek za Ameriko in nazaj v staro domovino, po najnižji ceni. Izdaja voznih listkov po vseh železnicah, prirejanje zabavnih vlakov.

Vsa pojasnila letotam radovoljno in brezplačno.

Domače podjetje! **Lastna tovarna!**

Priporočilo!

Oziraite se pri nakupovanju oljnatih barv, lakov, firnežev in vseh v barvno stroko spadajočih predmetov na domačo tvrdko 48

Premrl & Jančar,

Ljubljana, Dunajska cesta 20. Kolodvorska ulica 18.

Ceniki brezplačno!

Najboljša kakovost! **Najnižje cene!**

Priporočamo našim Kolinsko cikorijo

iz EDINE slovenske tovarne v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica šteč. 2., lastna hiša.

Obreštuje vlogé na knjižico s 4 1/2 %, v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svoj polnopravni delniški kapital 8.000.000 kron in 800.000 kron rezervnih fondov ponuja največjo varnost za ves tuji denar. Promot na leto čez 1000 milijonov kron. Preskrbuje vse denarno zadevo najkulantnejše.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.